

דיני תשעת הימים ותשעה באב שחל ביום חמישי – (תשפ"ג)

א. **משנכנס** אב ממעטים בשמחה (שו"ע סי' תקנ"א ס"א והמ"ב שם הביא מהמג"א דר"ל שאין שמחין כלל), וממעטים בשמחה עד עשרה בו ועשרה בכלל **ומי שזוהר בזה יזכה לעשרה דברים שעתיד הקב"ה לחדש לעתיד לבא** (כף החיים סק"א בשם י"פה ללבי), והנהוגים **לקדש לבנה קודם ת"ב** אין מזמרים "טובים מאורות" (הליכות שלמה ח"ג עמ' ת"כ, ויש שמזמרים רק אין רוקדים ע"י תשובות והנהגות ח"א ר"ו), **ואולם ודאי שהתורה והתפילה יהיו בשמחה גם בימים אלו** (קרא עלי מועד).

ב. **אם יש לו דין עם גוי** ישתמט ממנו בימים אלו כי אין מזלו טוב (שו"ע שם), ודין זה מתחיל **מהמולד** של חודש אב וזה כוונת "משנכנס אב", אבל ממעטים בשמחה ובמשא ומתן מתחיל רק בר"ח עצמו (פמ"ג א"א סק"ב, ולכן יש הסוברים שדין זה הוא כל חודש אב שאינו קשור לדין אבילות אלא מחמת מזל לישראל בחודש אב ע"י מג"א סק"ב), ודין זה הוא אפילו עם **ישראל מומר**, אבל אם יש לו דין עם ישראל חבירו אינו צריך להשתמט בימים אלו משום שמזל שניהם שוה (מו"ר הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

ג. **יש להמנע מללכת למקומות מסוכנים** בימים אלו הואיל ואין מזל טוב לישראל (כתב מקור חיים סי' תקנ"א י"ד וז"ל ראיתי נמנעים מלרחוץ בנהרות (גם לרפואה) מפני הסכנה ועת מסוגל לרעה, וכ"כ בהליכות שלמה פ"ד בין המצרים דבר הלכה ז', והעיד הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שמרן החזו"א זצ"ל נסע לים בין המצרים לצורך בריאותו ורק בתשעה הימים לא נסע לים, וגם בבין המצרים לא הלך בתוך הים אלא בקצה הים, ואמר החזו"א דגם בתשעת הימים מותר להתרחץ בים לצורך בריאות ולא נסע מפני שחשש לחילול השם).

ד. **ניתוח** או טיפול רפואי שסובל דיחוי יש להמנע מלעשותו בתשעת הימים (הגרש"ה ואזנר זצ"ל וע"י שו"ע סו"ס תקנ"א שלא להכות התלמידים בימים אלו משום סכנה), ואם יש לבצעו מיד אין לחוש ושומר ישראל ישמור מי שמקיים ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

ה. **מותר לטייל בימים אלו** (ע"י רמ"א תקנ"ג ס"ב ובשו"ת שבת הלוי ח"י סי' כ"ו סק"ז כתב דיש למעט בטוילים מחמת אבן הימים הללו), אבל לא ילך לטייל במקום שיש בו סכנה (שד"ח בין המצרים סי' א' אות י'), וכן ראוי להמנע **מטיסה במטוס** בתשעת הימים (הליכות שלמה פ"ד סכ"ד), ואם **הנסיעה לשם מצוה** כגון לצורך כיבוד אב ואם או לצורך ביקור חולים ולווית המת וכדומה מותר (אמת ליעקב סוסי"י תקנ"א בהערה בשם הגר"י קמינצקי זצ"ל).

ו. **מ"ח ועד התענית** ממעטים במשא ומתן, ויעסוק רק כדי פרנסתו (שו"ע שם ס"ב ותקנ"ד סוסי"ב), ובזמנינו נהגו להקל בזה משום שהכל נקרא כדי פרנסתו (מ"ב סק"א), ומ"מ בעלי עסקים שעסקיהם בדברים המשמחים לבו של אדם, כמו מכירת כלי כסף או תכשיטים ימנעו בימים אלו מלסחור אפילו כדי פרנסתם (שעה"צ סק"ג).

ז. **אין לקנות בימים אלו דברים המשמחים** כגון כלי כסף ותכשיטים שאינם לצורך פרנסתו (שו"ע ומ"ב שם), ובכלל זה אין לקנות **כלים חשובים** שיש בקנייתם שמחה כמו **ארון ספרים** וספה ושאר רהיטים **מכונת כביסה וייבוש** מכונית וכדומה (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' פ"ב מבית לוי פ"ו אות י"ח), אבל כלים שאינם חשובים כמו **כלי אכילה פשוטים** העשויים לשימוש יומיומי מותר לקנותם (לקט יושר בשם התה"ד).

ח. **מותר לקנות מזגן** או מאורר אף שיש בקנייתו שמחה דכולם חולים אצל החום ונחשב כחולה ומותר (ע"י מבית לוי שם במי שסובל מאוד מהחום), וכן אביזר הנצרך לבריאותו כמו משקפיים מותר (הגרש"ה אויערבך זצ"ל).

ט. **אין לתת מתנות של שמחה** מחתן לכלה ולהיפך (שו"ת אגרות משה אה"ע ח"ד סי' פ"ד סק"א), ומ"מ דברים הנהוגים לתת בזמן כתיבת התנאים מותר לתת שזהו **כחוב** בין שני הצדדים (הגרש"ה אויערבך זצ"ל), ומטעם זה מותר לתת לגנת מתנה בסוף השנה שזה נחשב כפריעת חוב.

י. **מותר לתת מתנה** לבעלי שמחה של מצוה כמו **ברית, פדיון, ובר מצוה**, בתשעת הימים (הליכות שלמה פ"ד הערה י"א שלא מצינו איסור נתינת מתנה רק בת"ב וכן הורה הגרש"ה ואזנר זצ"ל), אבל **סתם מתנות** לקרובים וידידים יש להמתין עד אחרי ת"ב, וכן אין לשלוח **פרחים** דהוי כמשא ומתן של שמחה (הגר"י אלשיך זצ"ל, ובשו"ת וישמע משה ח"א עמ' קפ"א כתב לענין מתנות שרגילים לחלק בסוף השנה לבחורים בשיבה שאין לחלק בתשעת הימים אלא ישלחו להם אחרי ת"ב אף אם כרוך בטירחא).

תיקוני בית ושיפוצים

יא. **אסור** לסייד את קירות הבית בימים אלו, ובכלל זה להדביק **טפטים** ולתלות וילונות ושאר קישוטים (ע"פ השו"ע שם ס"ב דבכלל בנין של ציור הוא), ואם **נתקלקלו** קירות הבית מחמת נזילה מותר לסיידם כדי לתקן הקלקול (ע"י מ"ב סק"ב).

יב. **אסור** לעשות שיפוצים **אם נועדו להרווחה בעלמא**, אבל אם משפץ מחמת שצר לו המקום בו הוא גר מותר, וכן אם משפץ דירה שקנה ויהיה לו הפסד ממון אם לא יעשנו בימים אלו לפי שדר בדירה שכורה מותר (ע"פ מ"ב שם סק"ב).

יג. **אם** שכר קבלן נכרי קודם ראש חודש **בקבלנות** מעיקר הדין מותר לו להמשיך ולבנות ואפילו בת"ב דהקבלן הגוי עושה על דעת עצמו, ומ"מ אם יכול לדחות את העבודה תמורת תשלום מועט תבא עליו הברכה (מ"ב שם).

יד. **אסור** לנטוע נטיעות של נוי ליפות את גינתו (שו"ע שם ס"ב), אבל **לסדר הגינה כרגיל מותר** (מבית לוי שם אות ה').

טו. **מותר** לעסוק בבנין של מצוה, כגון לשפץ בית כנסת ות"ת וישיבה, ובפרט בדבר מצוה דרבים כמקוה (רמ"א ס"ב).

קניית בגדים חדשים

טז. אסור לקנות בגדים חדשים בתשעת הימים אפי' שאינם חשובים כמו גרביים מטפחות ומגבות (עי' רמ"א סי' ומ"ב סקמ"ה), לבד מנעלי בד לצורך ת"ב (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' פ').

יז. איסור קניית בגדים חדשים הוא אפי' על מנת ללבושם לאחר ת"ב (מ"ב שם סקמ"ט), או ליתנם במתנה (אור לציון שם), אבל מותר להזמין בגדים וכ"ש רהיטים וכדומה כמו שמצוי היום כיון שלא מקבל את הבגדים עד אחר ת"ב, ואפילו אם משלם מיד בכרטיס אשראי מותר כיון שאינו זוכה בבגדים עד שיבואו לביתו (הגרמ"מ לובין שליט"א, רק שיש לדון משום איסור משא ומתן ובה יש להקל לפי הצורך).

יח. איסור קניית בגדים הוא אפילו לקטנים וכמו בכיבוס שאסור, ובמקום שמותר לכבס בגדי קטנים מותר אף לקנות, ומ"מ תינוק שנולד מותר לקנות עבורו בגדים חדשים שהרי אין לו מה ללבוש, ואין צריך לקנות לפני הלידה.

יט. מותר לקנות בימים אלו דבר האבד כגון ביריד או במכירת סוף עונה במחירים מוזלים שלאחר ת"ב יתייקרו המחירים (עי' פ"מ סק"א), ומטעם זה מותר לחתום חוזה לקניית דירה, לפי שאינו יודע אם יזדמן לו אח"כ (אול"צ שם).

תפירת ותיקון בגדים חדשים

כ. אסור לתפור לארוג או לתקן בגדים חדשים בימים אלו ובכלל זה שלא לרקום או לסרוג, אלא א"כ משאיר סיום התפירה לאחר ת"ב (שערי נחמה).

כא. בגדים ישנים שנקרעו מותר לתקן (שו"ע סי' ומ"ב סקמ"ו ועי' כה"ח סק"ז וכן הורה הסטייפלר זצ"ל שמותר לעשות תלמי ולתקן בגדים), ובכלל זה **כפתור שנפל** מבגד מותר לחזור ולתפורו ואי"צ דוקא שיהא אותו כפתור עצמו שהיה מקודם, **אבל אסור לתפור בגד ישן באופן שמקבל צורה חדשה כגון להאריך ולקצר** (בסו"ס טעמא דקרא בהנהגות החזו"א אות כ"א).

כב. מותר לתפור בגדים חדשים לצורך נישואין שיהא מיד אחר ת"ב (מ"ב שם סק"ד, ומרן החזו"א התיר לתפור בגדים חדשים לצורך פגישה שנקבעה מיד לאחר ת"ב עי' ארחות רבינו ח"ב עמ' קל"א).

כיבוס, גיהוץ, לבישת בגדים חדשים ובגדי שבת

כג. אסור לכבס ולגהץ בגדים ומגבות וסדינים בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע סי' וזהו מעיקר דין המשנה), **ומנהג האשכנזים להחמיר מראש חודש** (רמ"א שם), ואסור אפי' אם אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו לאחר ת"ב (שו"ע שם), **ובגד שהתקמט לאחר לבישתו מותר לגהצו** (חוט שני ר"ה עמ' תי"ג דבכה"ג אינו אלא מחליק הבגד ואינו ענין לגיהוץ שבגמ' שהוא גמר ניקוי הבגד שנקרא גיהוץ).

כד. מי שאין לו אלא בגד אחד מותר לכבס עד שבוע שחל בו ת"ב (מ"ב סק"ט, והורה הגר"י קרליץ זצ"ל דמי שנתלכלך בגדו באופן שאסור להתפלל בו או באופן שאינו יכול לצאת בו ברחוב מותר לכבסו אף בשבוע שחל בו), ומ"מ **עדיף לקנות בגד מאשר לכבס דכיבוס** הוזכר בגמ' (הגר"ח קניבסקי זצ"ל), וכן מי שנתלכלכו כל בגדיו בזיעה דינו כמי שאין לו אלא חלוק אחד (הגרש"ה ואזנר זצ"ל).

כה. איסור הכיבוס כולל גם שלא ללבוש בגדים חדשים (שו"ע סי' ו) ובגדים מכובסים, ולא להציע המיטה בסדינים מכובסים (שו"ע סי' ג), ואולם מותר לתת לאורח סדינים ובגדי שינה מכובסים (שו"ת מנחת יצחק ח"י סי' מ"ד).

כו. בגדים שמחליפין אותם תדיר מחמת זיעה כגון לבנים וגרביים נהגו להקל להחליפם בימים אלו (מדברי המ"ב סק"ו משמע דגם בגדי זיעה אסור ללבוש מכובסים, אך כבר כתב הגר"ח זוננפלד זצ"ל דבארצות החמים שמזיעים מאוד אין זה ענין תענוג אלא מניעת סבל עי' שלמת חיים סי' ש"א ש"ד, וכן הורה מרן הגרש"ה והגרש"ה זצ"ל).

כז. אסור ללבוש בימים אלו בגדי שבת (רמ"א תקנ"א סי' ומ"ב שם סקמ"ד), ובעלי הברית מותרים ללבוש בגדי שבת (רמ"א שם) ובכללם האשה המכנסת את התינוק (הקוואטר) לובשת בגדי שבת שזהו עיקר מצותה **אבל לא האיש** (מ"ב שם סק"ג), וכן בפדיון הבן מותרים בעלי הפדיון ללבוש בגדי שבת (כף החיים שם סק"ז).

כח. בסעודת בר מצוה מותר לחתן הבר מצוה והוריו ללבוש בגדי שבת (הגר"ח אלישיב זצ"ל).

כט. בחור שנפגש בימים אלו רשאי ללבוש בגדי שבת ולהתרחץ (שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קל"א אות ד').

ל. המנהג היום להכין לפני ר"ח את הבגדים לתשעת הימים ע"י שילבש את כל הבגדים המכובסים שיצטרך לט' הימים עד שהבגד יהיה נראה כמשומש והעיקר הוא שלא יהיה ניכר חידושו, ויכול ללבוש כמה בגדים אחד על השני זמן מה ובלבד שיתקמטו קצת, ולא ילבשם ממש ביחד דקשה לשכחה (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

לא. בגדי ילדים קודם גיל בר מצוה מותר לכבסם עד שבוע שחל בו ת"ב שאז אסור מעיקר הדין (עי' הרמ"א סי' ומ"ב סקפ"ב הוראת הגר"י קרליץ זצ"ל), ומ"מ בגדי קטנים שמתלכלכים תדיר ויש צורך להחליפם בכל יום (עד גילאי 6-7) מותר לכבסם גם בשבוע שחל בו (עי' שו"ע סי' ומ"ב סק"ב).

לב. מותר לכבס ולהחליף מגבות בבית הכנסת לפי שהוא צרכי רבים (רמ"א שם ס"ב דלצורך מצוה הכל שרי וכ"ש צרכי רבים).

לג. בשבת חזון נוהגין ללבוש בגדי שבת כרגיל, ויש משנים בגד אחד (מ"ב סק"ו), ומ"מ **אסור ללבוש בגדים חדשים** (מ"ב שם), ולבושם בשעה שרגיל ללבושם כל ערב שבת (הגרש"ה איערבך זצ"ל).

לד. במוצאי שבת חזון אין צריך לפשוט מיד את בגדי השבת אבל אם פשטם אין ללבושם בחזרה (א"י בוטשאטש), וי"א שיש לפשוט את הבגדים מיד לאחר הבדלה (הגר"י קרליץ זצ"ל).

לה. חתן ששבת העליה לתורה "אופרוף" שלו בשבת חזון אסור לו ללבוש בגדים חדשים רק בגדי שבת וכ"ש נער בר מצוה שעולה לתורה בשבת חזון שאסור בלבישת בגדים חדשים (עי' מ"ב שם סק"ט), ולכן אם לובש "שטרימל"י יחדש אותו בשבת שלפני תשעת הימים, ומ"מ אם לא לבשו קודם יש מקילין ללבושו כדי שלא יראה כאבילות בפרהסיא (שלחן עוזר סי' ו' ס"א סק"ב, וכן מטעם שאין לו בגד אחר הוראת הגרש"ה ואזנר זצ"ל).

לו. מותר להשתמש במפות שולחן מכובסות לכבוד שבת (רמ"א ס"ג), וכן במגבות מכובסות אבל לא בסדינים (מ"ב סק"ג), ומ"מ לכבס אף לכבוד שבת אסור (מ"ב ס"ק ל"ב).

רחיצת הגוף

לז. נוהגים שלא להתרחץ מר"ח אב אפי' בצונן אבל פניו ידיו ורגליו מותר לרחוץ בצונן (רמ"א סי' תקנ"א סט"ז), וכן אפשר לקחת מגבת רטובה או ממחטות לחות ולהעביר על גופו (הגר"י קרליץ זצ"ל).

לח. יש מתירים לסובלים מזיעה מרובה לרחוץ כל גופם בצונן (פושרים) עם סבון אבר אבר אבל לא בבת אחת (שו"ת שבת הלוי ח"ז סי' ע"ז ב' וח"ח סי' קכ"ז), ויש מקילים אפי' רחיצה גמורה דלא אסרו אלא רחיצה של תענוג ולא רחיצה שנועדה להסיר הזיעה המרובה שעליהם בימי הקיץ החמים (שו"ת אגרות משה אהע"ז ח"ד סי' פ"ד ד') אמנם אין לנהוג בזה היתר גורף אלא כל אחד לפי תכונתו ומדת סבלו וימעט בהנאת רחיצה רק כפי הצורך להקלת הסבל, וכדאי הוא בית אלוקינו שנצער עצמנו על חורבנו.

לט. רחיצה לצורך רפואה כגון לחולה או שיש לו פצעים מותרת אפילו בחמין ואפילו בשבוע שחל בו (מ"ב סק"ח).

מ. ילדים קטנים שמתלכלכין תדיר מותר לרחצם כדרכם, וילדים גדולים רק כשצריכים לכך (עי' מ"ב תקנ"א סקצ"ג וס' קרא עלי מועד עמ' ל"ד), וילדים הרגילים להתרחץ בכל יום מותר לרחצם בכל יום כדרכם (הגר"י קניבסקי זצ"ל).

מא. אסור לרחוץ בים ובבריכה (ערוה"ש סל"ד), אולם לצורך רפואה ובריאות מותר (שם סל"ו ושעה"צ סקצ"ד, ובשו"ת קנין תורה ח"ב סי' ק' מביא שראה את מרן הגר"י זצ"ל במקום הרחיצה לרפואה בשוויץ בערב ת"ב).

מב. הנוהג לטבול במקוה כל ערב שבת מותר לו לטבול אף בערב שבת חזון (מ"ב סקצ"ה), וכן מי שרגיל לטבול כל יום במשך ימות השנה או לטבילת עזרא מותר גם בימים אלו, וראוי לטבול בפושרים, אך לא ישתהה שם ויצא מיד (שו"ת שבת הלוי ח"ז סי' ע"ז), ואם יש שלט במקוה שלא לטבול קודם שרוחץ מותר לרחוץ (מו"ר הגרא"י שטיינמן זצ"ל).

בשר ויין

מג. נוהגים שלא לאכול בשר ואפי' בשר עוף ולא לשתות יין או מיץ ענבים בתשעת הימים ואף ר"ח בכלל זה (עי' שו"ע סי' תקנ"א ס"ט וסי' ומ"ב סק"ח), וכן מנהג בני ספרד, למעט ר"ח עצמו שאוכלים בשר (כף החיים שם ס"ק קכ"ה וקכ"ו).

מד. תבשיל שנתבשל ביחד עם הבשר נהגו להחמיר שלא לאוכלו, אבל אם רק נתבשל בקדירה בשרית מותר (מ"ב סק"ג), וכן עוגה או תבשיל שמעורב בו יין וניכר טעם היין הוא בכלל המנהג שלא לאוכלו (שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קל"ט).

מה. חולה או יולדת הסובלים מחוסר דם או אדם חלוש הצריך לאכול בשר מותרים באכילת בשר אפילו בשבוע שחל בו (עי' רמ"א סעי' ט' ומ"ב סק"א), וכן מינקת שמזיקת לתינוקה שאינה אוכלת בשר מותרת (כף החיים ס"ק קל"ז).

מו. האיסור לאכול בשר ולשתות יין הוא גם לקטנים אפילו שעדיין אינם בגיל שיודעים להתאבל על ירושלים (מ"ב סק"ע), אבל אם אכילת הבשר מועילה לבריאותו של הקטן מותר להאכילו בשר (ערוה"ש סכ"ו ושו"ת דברי יציב ח"ב סי' רל"ו).

מז. בסעודת מצוה כמו מילה או פדיון הבן אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה, דהיינו כל מי שהיה הולך לסעודה גם שלא בימים אלו, אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין לאכול בשר ולשתות יין רק למנין מצומצם מלבד הקרובים הפסולים לעדות (רמ"א ס"ו), ובברית מילה יתן לקטן לשתות את היין (רמ"א שם).

מח. סעודת סיום נחשבת ג"כ כסעודת מצוה ומותרת באכילת בשר ושתית יין (רמ"א שם ס"ו), ואפי' אותם שלא למדו מותרין לאכול אם היו באים גם בזמן אחר משום רעות (מ"ב שם סקע"ג), אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין להתיר לאכול בשר רק למנין מצומצם כמו לענין ברית מילה (מ"ב שם סקע"ז).

מט. מותר לאכול בשר ולשתות יין בסעודות שבת כמה שירצה (מ"ב סקנ"ט).

נ. במוצאי שבת חזון מבדילין על היין (שו"ע שם), ונוהגים שלא לשתות את היין אלא נותנים לקטן שהגיע לחינוך ועדיין אינו חש בצער ירושלים (רמ"א שם), ואם אין לו אלא בת שהגיעה לגיל זה ישתה בעצמו שאין נותנים לנשים לשתות מהבדלה (הגר"י אלישיב זצ"ל), ואמנם מחמת הספיקות בהגדרת תינוק שהגיע לגיל הנ"ל יש שנהגו לשתות את היין בעצמם (הגר"י אויערבך זצ"ל וכן מו"ר הגרא"י שטיינמן זצ"ל היו שנים שמחמת ספק זה שתה את היין בעצמו, ואמנם היו שנים שבני שיחי היה שותה לאחר שבחן מו"ר מרן זצ"ל אם הוא מתאים להגדרת הרמ"א), ועדיף שישתו מיץ ענבים ולא יין (מו"ר הגרא"י שטיינמן זצ"ל), ומנהג החסידים שהמבדיל שותה בעצמו, ובברכת המזון בימי חול לא ישתו יין אף שהוא מצוה ויברכו ברכת המזון בלא כוס (מבית לוי שם פ"ח אות ו').

נא. בהבדלה כשנותן לקטן לשתות אין צריך המבדיל לשתות כלל מהכוס ושונה מכל ברכת הנהנין משום דהוי מצוה ומועיל בזה ערבות, ואם עשה הבדלה על דעת שהקטן ישתה את הכוס ואח"כ נתחרט הקטן ולא רצה לשתות צריך המבדיל לברך שוב בפה"ג כיון שלא היה בדעתו לשתות מהכוס (שלמי תודה בין המצרים עמ' ל"ד), ואולם יש נוהגים לתת לקטן לשתות רק אחרי שטועמים כיון דמ"מ הוי ברכת הנהנין (מו"ר הגרא"י שטיינמן זצ"ל).

נב. מותר ליטול ציפורניים עד שבוע שחל בו ת"ב, ובשבוע שחל בו יש דעות בין האחרונים (מ"ב שם סק"כ).

נג. מותר לצחצח נעליים כשהוא רק "משחיר" אותם אבל להבריק אסור (שו"ת אגרות משה ח"ג סי' פ'), ויש שאוסרים אפילו רק להשחיר (מרן החזו"א זצ"ל), ולצורך שבת מותר לכו"ע אפילו להבריק (עי' מבית לוי שם פצ"ז אות ד').

נד. נוהגים שלא לשטוף הרצפה ולנקות את הבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי, אך לכבוד שבת מותר (מבית לוי שם אות ט'), ובת"ב מותר להדיח רק מקום המטונף.

תשעה באב שחל ביום חמישי

- א. אין לשטוף את הבית בת"ב אחה"צ לכבוד שבת (הוראת הגרש"ה ואזנר זצ"ל ע"י מבית לוי).
- ב. מותר לבשל בת"ב מחצות היום לכבוד שבת אם הזמן דחוק לו (ע"י מ"ב סק"ס דמותר לשחוט מחצות היום לכבוד שבת ואמר הגרש"ה ואזנר זצ"ל דה"ה בישול מותר לצורך שבת ע"י מבית לוי).
- ג. נוהגים לעשות קידוש לבנה במוצאי הצום ליל שישי ולא לדחות למוצאי שבת (ע"י מבית לוי ע"פ האריז"ל להסמיכו לתענית ע"ש דוד מלך ישראל חי וקיים).

מוצאי ת"ב – י' אב שחל בערב שבת

- ד. כשחל ת"ב ביום ה' מותר לכבס מי"ד במוצאי הצום גם מה שאין צריך לשבת (הוראת מרנן בעל "חוט שני" ובעל "שבט הלוי" משום תקנת עזרא לכבס ביום חמישי שיהיו פנויים בשישי לצרכי שבת, ומבית לוי הביא בשם הגרש"ה ואזנר זצ"ל שבאופן כללי דיני אבילות במוצאי ת"ב קלים יותר מאשר בתשעת הימים).
- ה. חל עשירי באב בערב שבת מותר בערב שבת לרחוץ ולהסתפר בשחרית מפני כבוד שבת (קיצור שו"ע סוס"י קכ"ד), ומותר לרחוץ גם רחיצה שאין צריך לכבוד שבת וגם ללכת לים ולבריכה מותר (הגר"ש אלישיב זצ"ל וע"י בש"כ סקט"ו שכתב דמשי"כ בקיצור שו"ע דמותר לרחוץ ולהסתפר בשחרית הוא לאו דוקא ומותר כבר מהלילה וכן משמע בסידור יעב"ץ דמיד בלילה מותר, והגרש"ה ואזנר זצ"ל התיר להתרחץ כל גופו בלילה במים קרים (פושרים), ושמעתי בשם הגרמ"ש קליין שליט"א שמורה למעשה להקל להתרחץ כרגיל בכל מוצאי ת"ב היות והמנהג לא להתרחץ אינו ברור ובפרט אחרי מאמץ של יום צום יש להקל).
- ו. אכילת בשר ויין, נגינה, ברכת שהחיינו, אסורים כמו כל השנים עד חצות (ע"י מבית לוי).

מתוך דברים שנמסרו ע"י מורינו הרב שליט"א בישיבת נחלת שמואל נווה יעקב ירושלים תשפ"ב

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבניינה, והקושיה ידועה, מהו 'זוכה', היה צריך לומר 'זוכה'! ועוד אחז"ל כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו חרב בימיו, ומבאר הירושלמי 'כאילו הוא בידיו החריבו', ותימה וכי כל צדיקי עולם בכל הדורות חשובים כאילו החריבו את בית המקדש?

אך האמת היא שהגאון בנה את בית המקדש! החזון איש בנה את בית המקדש! מהו בית המקדש? גילוי השכינה בעולם, הוא התאבל וזכה, והיה לו גילוי שכינה, אמנם לא את בית המקדש הכללי, אבל היה לו את בית המקדש הפרטי, הגאון מווילנא ראה מראות אלוקים שרק הוא זכה להם, החזון איש ראה מראות אלוקים שרק הוא זכה להם, וזהו זוכה ורואה בבניינה לשון הווה! אין בן תורה אחד שאינו יכול לזכות לראות את בית המקדש, ובתנאי שיתאבל עליו.

מרן הרב שך זצ"ל הגיע לניחום אבלים אצל הגאון רבי משולם שינקר זצ"ל, ושאל שם איך יתכן שבזמן הכי קריטי של האדם, שאחד מקרוביו נפטר, אומרים לו, אתה לא לומד תורה?!

מרן הרב שך שתק, ואחרי כמה דקות אמר, 'נשמע מכאן, שיש זמן שאדם צריך לקחת פסק זמן, לעשות חשבון הנפש', ומתי זה? בזמן הכי קריטי! האבא נפטר, כעת אתה לא לומד תורה, תעשה הפסקה, תעשה חשבון נפש! הזמן שמיועד לחשבון נפש הוא דווקא בזמן שהבית חרב, כעת צריך לעשות הפסקה מלימוד ולעשות חשבון הנפש!

בברכת המזון מברכים את ברכת הטוב והמטיב, מהי ברכה זו? ברכה זו נאמרה על הרוגי ביתר, הטוב שלא הסריחו, והמטיב שהובאו לקבורה, וזה פלא, שכל פעם שאנחנו אוכלים עלינו להזכיר את הנס שלא הסריחו ושהובאו לקבורה, את נס חנוכה, את נס פורים אנו מזכירים פעם בשנה, אבל את זה צריך להזכיר בכל אכילה?

בחורבן הבית, חורבן ירושלים, עדיין נשארה העיר ביתר, שבה היו מליוני יהודים, אמנם ירושלים נחרבה, אבל נשאר לישראל העיר ביתר שהיתה מגדלור של תורה בראשות ר"ע וגדולי ישראל, ולמרות חוזקם הרומאים לא הצליחו לכבשה, חמישים שנה אחרי חורבן ירושלים החליט הקיסר להחריב גם את ביתר, ולא הסתפק בהחרבת העיר, אלא אף להשפיל אותם כך שיהרוג אותם ולא יובאו לקבורה! אין בזיון יותר גדול מזה אין השפלה גדולה מזו, ואכן הצליחו הרומאים להתגבר על ביתר, ונהרות דם נשפכו שם, מליוני הרוגים! ובזה החורבן הושלם. ווהרגישו הנותרים לפליטה כי ח"ו הקב"ה עזב אותם ואין יותר עם ישראל!

ולמרבה הפלא, כל הרחוב מלא גופות, עובר יום, יומיים, הנפטרים פזורים ברחובות, ונראים כאילו מתו כעת, למשך כמה שנים! שהוא נס גלוי! בזה הקב"ה אומר לעם ישראל, החורבן הגיע לכם, אפילו ביתר נחרבה, חורבן הבית וחורבן ירושלים הסתיים, אבל, דעו לכם, גם בגלות אני אתכם!

הרוגי ביתר זה רק סימן, אנחנו לא אומרים הטוב והמטיב על הרוגי ביתר, אלא אנחנו אומרים הטוב והמטיב, שיש לנו גילוי שכינה בתוך הגלות, הקב"ה ממשיך להשגיח עלינו, אנחנו עדיין קרובים אליו, גם בגלות, ולכן כל הזמן זוכים ורואים את יד ההשגחה.